

ORDOWIK W WIERCENIU KĘTRZYN IG-1

UKD 561.733.1:550.822:552.52:552.541(436.182 Kętrzyn)

Pod koniec 1964 r. w wierceni Kętrzyn IG-1, prowadzonym przez Zakład Geologii Niżu Instytutu Geologicznego, na głębokości 1544,5—1613,0 m nawiercono osady ordowickie (leżące horyzontalnie) o miąższości 68,5 m. Ordowik jest przykryty grubym (23,6 m) kompleksem wapieni zrostkowych, szarozółtych z przrostami ciemnoszarych margli, nie zawierającym fauny. Wapienie te przez H. Tomczyka i autora zostały wstępnie zaliczone do najniższego syluru.

Za takim ujęciem przemawia również fakt, że na Litwie i na obszarze syneklizy polsko-litewskiej J. Paskevicius (1) w podstawie landoweru wyróżnia wapienie zlepieńcowate, na których zalegają łupki ilaste z graptolitami. Występują tu m. in.: *Pristiograptus gregarius* (Lapw.) i *Demirastrites triangulatus* (Harkn.), brak jest więc tu najniższych poziomów graptolitowych landoweru. H. Tomczyk (5) także nie stwierdził w obrębie obniżenia litewskiego najniższych poziomów graptolitowych. Tak więc w dolnym landowerze na obszarze obniżenia litewskiego jest miejsce dla osadów wykształconych w innej facji niż łupki graptolitowe. Zaliczenie kompleksu wapieni zrostkowych do syluru, mimo że nie posiada on dokumentacji faunistycznej, wydaje się autorowi w pełni uzasadnione, ponieważ ok. 10 m poniżej spągu wapieni zrostkowych w szarozielonych marglach występuje *Dalmanitina* cf. *mucronata*, forma przewodnia dla najwyższego aszgilu.

Ogólny profil ordowiku przedstawia się następująco:

warstwy mazurskie (aszgil) głębokość 1544,5—1558,6 m; wyróżnić można tu trzy kompleksy:

- 0,7 m — wapienie piaszczyste, ciemnoszare z wkładkami mułowców i margli, z dużą ilością blaszek biotytu.
- 9,7 m — margle szarozielone z ciemnymi wkładkami ciemnoszarych, drobnokrystalicznych wapieni. Występuje tu liczna fauna, z której oznaczono: *Dalmanitina* cf. *mucronata* (Brogn.), *Rafinesquina* cf. *compressa* Dav., *Dalmanella* sp., *Schizoramia* sp.
- 3,7 m — wapienie i margle brunatnoczerwone z nielicznymi wkładkami barwy szarozielonej. Fauna: *Tretaspis seticornis* (H i s.), *Pandaria megalophthalma* Linrs., *Pseudosphaerozochus laticeps* (Linrs.), „*Illaeus*” cf. *angelini* Holm, *Remopleurides* sp., *Boreadorthis* sp.

Górne warstwy pomorskie (karadok) głębokość 1558,6—1580,0 m. Zaznaczają się tu cztery kompleksy:

- 3,9 m — łożce dolomityczne ciemnoszare i szarozielone, miejscami plamiste z fauną graptolitów oraz brachiopodów *Paterula* sp., *Sericoides* sp., *Pseudolingula* sp.
- 7,1 m — łożce wapniste ciemnoszare i szarozielone z wkładkami wapieni i margli. W stropie występuje 20 cm warstewka wapienia spirytzowanego, szarozielonego z licznym glaukonitem, wapień ten kończy się w górze wyraźną powierzchnią rozmycia. Z fauny występuje tu *Opsimasaphus* cf. *jaanassoni* Kielan, *Climacograptus* sp., *Paterula* sp., *Pseudolingula* sp.
- 3,4 m — wapienie organodetrytyczne, szarozielone z wkładkami tufitów. Fauna: *Illaeus jevensis* Holm, *Remopleurides* sp., *Sowerbyella* sp.

7,0 m — wapienie organodetrytyczne z oolitami żelazistymi, szare z licznymi przerostami ciemnoszarych margli. Fauna: *Echinospaerites* sp.

Srodkowe warstwy pomorskie (landello) głębokość 1580,0—1591,1 m.

11,1 m — wapienie zbite, twarde w górze zabarwione na kolor szary i zielonoszary, w dole przeważają pstre barwy brunatnowiśniowe i fioletowe. Występuje liczny detryt fauny i oolity żelaziste. Z fauny stwierdzono tu: *Illaeus* cf. *schmidtii* Nieszk., *Lonchodomas rostratus* (Sars), *Remopleurides* sp.

Dolne warstwy pomorskie (lanvirn) głębokość 1591,1—1598,3 m. Osady lanvirnu można rozbić na dwa kompleksy:

- 6,6 m — wapienie organodetrytyczne, miejscami margliste, brunatnowiśniowe, czasem plamiste z licznymi powierzchniami rozmyć. Fauna: *Pseudasaphus* sp., *Asaphus* sp., *Ampyx nasutus* (Dalm), *Pararaphistoma qualteriatum* Schloth.
- 0,6 m — wapienie organodetrytyczne, szare z odcieniem zielonkawym z licznymi ziarnami glaukonitu oraz fauną trylobitów z rodzaju *Megistaspidea*.

Górne warstwy białowieskie (arenig) głębokość 1598,3—1613,0 m. Można tu wyróżnić trzy następujące kompleksy:

- 13,7 m — wapienie i margle brunatnowiśniowe, związane z wkładkami wapieni szarozielonych, miejscami wkładki wapieni zrostkowych. Zaznaczone są liczne powierzchnie rozmyć. W górnej partii liczna fauna wskazująca na obecność górnego arenigu — *Megistaspis* cf. *limbata* Boeck, *Symphysurs palpebrosus* Dalm., *Metaptychopyge* cf. *truncata* (Nieszk.), *Nileus exarmatus* Tjern. W dolnej partii oznaczono *Apheorthis* cf. *daunus* Wallcott, formę przewodnią dla dolnego arenigu.
- 0,3 m — wapień szarozielony zlepieńcowaty z bardzo licznym glaukonitem.
- 0,3 m — glaukonityt jasnozielony miejscami ciemnozielony, wapnisty, twardy.

Poniżej arenigu zalegają jasnoszare piaskowce kambryjskie. Porównując ordowik wiercenia Kętrzyn IG-1 z równoległymi osadami innych obszarów należy zwrócić uwagę na wielkie podobieństwo do ordowiku Szwecji (np. Vestergötland). Bez większych trudności na podstawie faunistycznej, a czasem tylko litologicznej można przeprowadzić korelację z odpowiednimi poziomami szwedzkimi.

LITERATURA

1. Paskevicius J. — The Silurian of Lithuania. Collected Papers for the XXI Ses. Intern. Geol. Congr. Vilnius 1960.
2. Paskevicius J. — Stratigraficzeskaja rewizija silurijskich karbonatnych otłożenij Južnoj Pribaltiki. W opr. Geol. Litwy. Wilnius 1963.
3. Tjernvik T. — On the Early Ordovician of Sweden. Bull. Geol. Ins. Uppsala, Vol. XXXVI. Uppsala 1956.

4. Tomczyk E. — Ordowik platformy wschodnio-europejskiej na obszarze Polski. Kwart. Geol. 1964, t. 8, z. 3.
5. Tomczyk H. — Stratygrafia syluru w północno-wschodniej Polsce. Kwart. Geol. 1964, t. 8, z. 3.
6. Waern B., Thorlund P., Henningsmøen G. — Deep boring through Ordovician and Silurian Strata at Kinnekulle, Vestergötland. Bull. Geol. Inst. Uppsala. Vol. XXXII. Uppsala 1948.
7. Znosko J. — Ordowik obszaru Białowieży i Mielnika. Kwart. Geol. 1964, t. 8, z. 1.